

ERMENİ KIPÇAKÇASINDAN KARAY TÜRKÇESİNE YANSIMALAR: YETERLİLİK KATEGORİSİ

Öz: Halis Kıpçakçanın temsilcilerinden biri olarak kabul edilen Ermeni Kıpçakçası ile onun çağdaş varislerinden olan Karay Türkçesi arasında dil özellikleri bakımından pek çok benzerlik bulunmaktadır. Bu benzerliklerden biri de yeterlilik kategorisinde tanımlanmıştır. Diğer Kıpçak lehçelerinde olduğu gibi Karay Türkçesinde de yeterlilik kategorisi al- yardımcı fiili ile ifade edilir. Karay Türkçesinin Troki (Trakay) diyalektinde ise, izine ilk kez Ermeni Kıpçak metinlerinde rastlanan fiil + {-mA} + bol- / bol- + fiil + {-mA} yapısı da tanımlanmıştır. Ermeni Kıpçakçasına ait örneklerde {-mA} fiilden isim yapım eki almış ana fiilin ardından gelen bol-, kendisinden sonra aldığı zaman/kip ve şahıs ekleri ile yeterlilik kategorisini tamamlamaktadır. Troki (Trakay) diyalektinde ise söz konusu yapının ardından al- yardımcı fiili de gelmekte ve karma bir görünüm sergilenmektedir. Yani Ermeni Kıpçakçasındaki fiil + {-mA} + bol-/ bol- + fiil + {-mA} yapısı; Troki (Trakay) diyalektinde fiil + {-mA} + bol- + al- / bol- + al- + fiil + {-mA} formuna kavuşmuştur. Bu durum, Ermeni Kıpçakçası ile Karay Türkçesi arasındaki organik bağı destekleyici özelliklerden biri olarak önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeterlilik Kategorisi, Ermeni Kıpçakçası, Karay Türkçesi, Tarihi Karşılaştırma.

Reflections From Armenian Kipchak to Karaim Turkish: Dynamic Modality Category

Abstract: There are many similarities between Armenian Kipchak, which is accepted as one of the representatives of basic Kipchak, and Karaim Turkish, one of its contemporary successors, in terms of language characteristics. One of these similarities has been observed in the dynamic modality category. As in other Kipchak dialects, the dynamic modality category in Karaim Turkish is expressed with the auxiliary verb "al-". The verb + {-mA} + bol-/ bol- + verb + {-mA} structure, which was first traced in Armenian Kipchak texts, is also seen in the Troki (Trakay) dialect of Karaim Turkish. In the examples of Armenian Kipchak, bol- coming after the main verb which takes -mA deverbial noun, completes the dynamic modality category with the tense / modal and person suffixes that it takes after itself. In the Troki (Trakay) dialect, the auxiliary verb "al-" also follows this structure and a mixed appearance is displayed. In other words, the verb + {-mA} + bol / bol- + verb + {-mA} structure in Armenian Kipchak has become the form verb + {-mA} + bol- + al- / bol- + al- + verb + {-mA} in the Troki (Trakay) dialect. This situation is important in terms of one of the features that support the organic relation between Armenian Kipchak and Karaim Turkish.

Keywords: Dynamic Modality Category, Armenian Kipchak, Karaim Turkish, Historical Comparison.

TÜRLÜK BİLİMİ ARAŞTIRMALARI
JOURNAL OF TURKOLOGY RESEARCH
50. SAYI / VOLUME
2021-GÜZ / AUTUMN

Sorumlu Yazar Corresponding Author

Arş. Gör. Dr.
Fulya AKMAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üni.
Edebiyat Fak.
Türk Dili ve Edebiyatı Böl.

fulya.akman@hbv.edu.tr

ORCID: 0000-0003-1367-6811

Gönderim Tarihi

Received
20.10.2021

Kabul Tarihi

Accepted
23.11.2021

Atıf

Citation

Akman, Fulya. "Ermeni Kıpçakçasından Karay Türkçesine Yansımalar: Yeterlilik Kategorisi." *Türklük Bilimi Araştırmaları*, no. 50, 2021, ss. 11-18.

ARAŞTIRMA MAKALESİ
RESEARCH ARTICLE

Giriş

Hazarlar döneminde Museviliği kabul etmiş Karaylar, günümüzde Litvanya, Ukrayna ve Kırım'da yaşayan Türk topluluklarıdır. Karay Türkçesi lehçe sınıflandırmalarında etnik bakımdan “Kıpçak, Kıpçak-Polovets”, coğrafi konum olarak “Batı, Kuzeybatı, Karadeniz-Hazar çevresi”, dil özellikleri bakımından ise “tav, tavlı, kalgan” grupları içerisinde gösterilmektedir (Gülsevin 24). Tarihî Kıpçakçanın bugünkü temsilcilerinden biri olan Karay Türkçesinin, Codex Cumanicus ve Ermeni harfli Kıpçak metinleri ile gerek dil bilimsel gerekse söz varlığı açısından büyük oranda örtüştüğü yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur (Gabain 75; Pritsak 131; Kasapoğlu Çengel 24; Durgut 34; Öztürk 79). Kırım, Haliç-Lutsk ve Troki (Trakay) diyalektlerinden müteşekkil Karay Türkçesinin Kırım diyalektinin Kırım Tatarcası ve -Osmanlı İmparatorluğu zamanında kurulan ticari ve siyasi ilişkiler nedeniyle- Osmanlıcadan da etkilendiği belirtilmekte; hatta Oğuzca unsurların fazlalığı sebebiyle Anadolu'da konuşulan Türkçenin bir diyalekti gibi görüldüğü ifade edilmektedir (Jankowski 109-112; Çulha 15). Karay Türkçesinin Kırım diyalekti, Kırım Tatar Türkçesiyle benzerlikler gösterirken, Troki (Trakay) ve Haliç diyalektleri Kumanların ve Ermeni Kıpçakların dili ile örtüşmektedir (Kowalski xxiv). Bu çalışma ile izine ilk kez Ermeni harfli Kıpçak metinlerinde rastlanan *fiil* + {-mA} + *bol-* / *bol-* + *fiil* + {-mA} yeterlilik yapısının Karay Türkçesinin Troki (Trakay) diyalektine ait metinlerindeki tezahürleri üzerinde durmak hedeflenmişti.

Ermeni Harfli Kıpçak Türkçesi Metinlerinde *fiil* + {-mA} + *bol-* / *bol-* + *fiil* + {-mA} Yeterlilik Yapısı

Ermeni Bagrathlılar İmparatorluğunun 11. yüzyılın ortalarında çöküşü ile Kırım'a göç eden Ermenilerin bu bölgede yaşayan Kıpçaklarla komşuluk ve ticarî ilişkiler içerisinde bulunması; Kıpçakçanın Ermeniler tarafından 13.-15. yüzyıllarda konuşma ve din dili olarak benimsenmesi sonucunu doğurmuş; 16. ve 17. yüzyıllarda ise bu etkileşim, günümüze değin ulaşan dil yadigârlarını bizlere miras bırakmıştır (Kasapoğlu Çengel 23). Bu yadigârlar içerisinde bulunan *Töre Bitigi* ve *Kamenets Vakayinamesi* adlı eserlerin taranması sonucu elde edilen örneklerde *fiil* + {-mA} + *bol-* / *bol-* + *fiil* + {-mA} kurulumunun olumlu ifadelerde “imkân” ve “izin”; olumsuzlarda ise “imkânsızlık” ve “yasaklama” kiplik anlamlarını yansıttığı ve dönemin yeterlilik ifadesinin *al-* yardımcı fiili dışında bu yapı ile de sağlandığı belirtilmiştir (Akman Acungil 129). Türkçenin Kıpçakçadan önceki tarihî dönemlerinde {-ğalı/-ğäli}, {-makl/-mek}, {-sel/-sa}, {-p} ekleriyle öbekleşmiş ana fiilin ardından gelen *bol-* yardımcı fiili ile yeterlilik kurulumu sağlanmış (Korkmaz 120-121; Ağca 3-21; Erdal 259; Eckmann 28; Yuldoşev 101); Ermeni Kıpçakçasında da ise bu eklerin yerine

{-mA} fiilden isim yapım eki kullanılmıştır. Schütz (118) ve Kasapoğlu Çengel'in (59) Ermeni Kıpçakçasına yönelik yaptıkları çalışmalarda {-mA} *bol-* yapısının yeterlilik fonksiyonuna sahip olduğu hususuna değinilmiştir. “Ana fiil + {-mA} fiilden isim yapım eki + *bol-* +[{-mA} olumsuzluk eki]+ zam/kip + şahıs eki” ya da “*bol-* + [{-mA} olumsuzluk eki]+ zam/kip + şahıs eki+ ana fiil + {-mA} fiilden isim yapım eki” biçiminde formüle edilebilen yeterlilik kurulumu; Ermeni harfli Kıpçak metinlerinden elde edilen örneklerle şöyle somutlaştırılabilir:

1. *Evet tez keç bastı, da posilok bermä bolmadılar çazaçka* (KV, 127, 54).

“Ama hemen gece çöktü ve Kazaklara, takviye **gönderemediler.**”¹

2. *Da yänä yoluçkay, kimsä töräniñ alnuna ki klägäy kensiniñ bliskiyn mocovat etmä, ya oğlun, ya çardaşın, ya kensiniñ ötmäk yevüçsün, bularnı bolur etmä, tek aççaga yalga tutkan reçnikni bolmas. A bu opravalar barça burunğı törädä bolmaç keräk, egär yerli bolsun, egär çonaç, burunğı törädä nema dä yasamasa, 2-inçi dä, 3-ünçi dä nema arttırma bolmas.* (TB, 180).

“Ve yine birisi (şöyle bir olayla) karşılaşırsa, mahkeme huzurunda kendi yakınlarını vekil etmek istese, oğlunu, kardeşini veya evlatlığını. Bunları vekil **etmek mümkündür**; sadece parayla kiraladığı (kişi) vekil olmaz. Bu işlemlerin hepsinin ilk mahkemede yapılması gerekir. Yerli olsun, konuk olsun ilk mahkemede yapmasa, ikinci ya da üçüncü mahkemede herhangi bir ekleme olmaz.”

3. *Da starosta Kalinovskiy atı bilä boğuldu kınarına suvunuñ, zera kınarı suvnuñ berehistiy edi, da bolmadı çıçma.* (KV, 111, 44)

“Muhtar Kalinovskiy suyun (nehirin) kenarında atı ile boğuldu, çünkü nehrin kenarı dikti ve karaya **çıkamadı** (kurtulamadı)”.

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi {-mA} fiilden isim yapım ekini alan ana fiilin ardından gelen *bol-* yardımcı fiili ile yeterlilik kurulumu tamamlanmış ve “imkân”, “izin”, “imkânsızlık” ya da “yasaklama” gibi kiplik anlamlar ifade edilmiştir.²

Kimi örneklerde ise {-mA} fiilden isim yapım eki yönelme hâli ekiyle genişlemiştir:

¹ 1. ve 3. cümlelerin aktarmasında Schütz (1968)'ün İngilizce çevirisinden yararlanılmış; 2. ve 4. cümlelerin aktarması ise Kasapoğlu Çengel (2012)'den alınmıştır.

² Ermeni Kıpçakçasının Türkçeden sapma gösteren “yüklemin serbest olma” özelliği nedeniyle örneklerde de görüldüğü gibi cümle diziliminde kimi zaman *bol-* yardımcı fiili, {-mA} fiilden isim yapım ekiyle öbeleşmiş ana fiilden önce gelmektedir.

4. *A egär xonaxka utru kimesä antka tüşkay, keräk 4-ünçi kündä antın tügällägäy, özgä türlü dügül. A egär axça tölvüinä kimesä bilinsä, alay ox 4-ünçi küngä bermäx keräk tölvögä. Bu burungi törödä tölämädi esä, bolur ekinçi 4-ünçi küngä dirin algay tölvögä, munı bolur oderjat etmägä törälärgä körä. Mundan artıx törädän küin almağa bolmastır, alay ox, kimniñ imen'ası bolsa, ya xumaşı, bolur zastavitsa bolma borçlusuna utru.* (TB, 173-174)

“Eğer bir kimse misafire karşı ant içse, dördüncü günde andını tamamlaması gerekir. Başka türlü olmaz. Eğer para ödemeyi kabul ederse, dördüncü güne kadar ödeme yapması gerekir. Bu birinci mahkemede ödemediyse ikinci kez dördüncü güne kadar ödeme yapacak. İkincide de ödemediyse üçüncü kez dördüncü güne kadar ödeyecek. Kanuna göre bunu (bu sureyi) **alabilir**. Mahkemeden bundan fazla gün **almamaz**. Böylece o kişinin malı mülkü varsa onu borçlusuna karşı rehin bırakmak zorundadır.”

Halis Kıpçakçanın karakteristik bir özelliği olarak söylenebilecek bu yapı; Nogay Türkçesi, Kumuk Türkçesi, Kırım Tatarcası gibi modern Kıpçak lehçelerinde de yukarıda aktarılan formüllerle birebir paralellikte tanımlanmaktadır:

Nogay Türkçesine ait bir örnek

*Men ya, avdan bek razı man taymaga,
Men turganda baskalarga tar bolsa.
Men **bol**arman süyüvimdi **tymaga**,
Mennen başka süygen âdem bar bolsa.*

Ben hayattan pek razıyım gitmeye,
Ben yaşarken başkalarına dar ise.
Ben sevgime engel olabilirim,
Benden başka seven kimse var ise.

Kumuk Türkçesine ait bir örnek:

*Haci atasını yurtdağı qardaların görme bara bola edi. O sayalı da Haci, Nürhayatnı yanına süygen zamanda **barma bola**. “Haci, babasının köydeki kardeşlerini görmeye giderdi. O sebepten Haci, Nürhayat’ın yanına istediği zaman gidebiliyordu.”*

Kırım Tatar Türkçesi’nden bir örnek:

*Cenazelerde çetten iştirak etip, xalqnen beraber o da oz yanığını bildirdi. Lâkin qabir qazmadı. O bile edi ki, ‘kâfirge musulman qabiri **qazmağa olma**.’* “Cenazelere kenardan katılıp, insanlarla birlikte o da üzüntüsünü gösterdi. Fakat kabir kazmadı. O biliyordu ki, “Kâfir Müslüman kabri kazamaz.”³

³ Nogay, Kumuk ve Tatar Türkçelerine ait örnekler T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, <http://ekitap.kultur-turizm.gov.tr/TR,78479/turkiye-disindaki-turk-edebiyatlari-antolojisi.html>’den alınmıştır.

Çalışmanın temel konusu olan Karay Türkçesindeki görünümün yu-
karıda örneklendirilen diğer modern Kıpçak lehçelerinden farklılık arz et-
mesi ve karma bir görünüm sergilemesi; müstakil bir değerlendirme
ihtiyacını doğurmuştur.

Karay Türkçesi Troki (Trakay) Diyalektinde *fiil + {-mA} + bol- / bol- + fiil + {-mA}* Yapısının Kullanımı

Karay Türkçesinin 14. yüzyıldan sonra ortaya çıkan Troki (Trakay) diyalektinin oluşumunda; Litvanya Büyük Prensi Vytautas'ın 1397-1398 yıllarında yaptığı Kırım seferi esnasında yüzlerce Karay Türkünün bu bölgeye getirilmesi milat olarak kabul edilebilir (Kocaoğlu 4). Litvanya'daki Karayların çoğu, Karay'da dinî törenler yapıldığında anadillerini anlasalar da, günlük hayatta aktif olarak bu dili kullanmamaktadırlar (Kocaoğlu 1). Yaygın olarak konuşulmayan ve aslında dünyanın en çok tehlike altındaki dillerinden birisi olarak kabul edilen Karay Türkçesinin Troki (Trakay) diyalekti, eski yazma ve edebî metinlerin daha çok bu diyalekte olması nedeniyle esas kabul edilmektedir (Gülsevin 20). *Fiil + {-mA} + bol- / bol- + fiil + {-mA}* yapısına yönelik aşağıda tespit edilmiş örnekler bu diyalekte ait metinlerin yer aldığı *Karay Türklerinin Dili (Troki Diyalekti)* ve *Karaimische Texte Im Dialect von Troki* adlı çalışmalardan derlenmiştir.

(125) <i>Har kün turup maxtav bermä</i>	Her gün kalkıp
(126) <i>Men bolalğäymün Tenrimä</i>	Tanrımı övebileyim
(127) <i>Uş bu koltxam eşitilgey,</i>	Bu duam işitilsin
(128) <i>Biyik kökkä kötğrğlgey.</i>	Yüksek göğe yükseltilsin
(KTD, I. metin, 170).	

(166) *Yalbaramın Saya da bolalmıymın kıyaslama alarnı da esimdä tutma alarnı yetmä da bilmä yoraların* (KTD, II. metin, 173). “Sana yalvarıyorum, onların yorumlarını **bilemiyorum**, aklımda **tutamıyorum**, onları kıyaslayamıyorum.”

(872) *Üç tübünä kalträydır yer, da dört tübünä bolalmıydır kötürmä* (KTD, III. metin, 216). “Yer üç temeline titrer, dört temele yükseltmek olamaz.”

(12) *Axnu karanı ayırma bolalmıt* (KTD, VII. metin, 349). “Ak ile karayı ayırt edemiyor.”

Erkine ğar adamnun moğor koyadur, bilme bolalmıydurlar bar el işin anun (KTDT, 32, 37/7). “Her insanın gücüne mühür koyar, insanlar onun işini bilemiyorlar .”

<i>Tenrim, yarlu akuluma</i>	Tanrım, zavallı aklıma
<i>İy balkuvun ğormatıynın,</i>	Gönder ışığını hürmetinin,
<i>Ki bolalğeymun kotarma</i>	Ki bildirebileyim
<i>Unluluğın işleriyin</i> (KTDT, 79, 3/17).	Büyükliğini işlerinin

<i>Ürat meni ne işlama</i>	Öğret bana her işi
<i>Neginça men sav da tiri,</i>	Sağlıklı olduğum müddetçe,

Ki bolalğaymun koturma

Kuçlu avazba kip tenri (KTDT, 79, 3/21).

Bu yaşları analarmun!

Kuçu yetmastir unutma

Tuzda ölğan ulanların,

Neçik bolalmut koturma

Ağaç tüşkan yaprağların (KTDT, 84, 11/9)

Ki yükseltebileyim

Güçlü sesle güçlü Tanrı

Bu yaşları anaların!

Gücü yetmez unutma

Sahada ölen oğlan çocuklarının,

Nasıl kaldıramıyor

Ağaç düşen yapraklarını.

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi Ermeni Kıpçak metinlerinde “ana fiil + {-mA} fiilden isim yapım eki + bol- +[{-mA} olumsuzluk eki]+ zam/kip + şahıs eki” ya da “bol- + [{-mA} olumsuzluk eki]+ zam/kip + şahıs eki+ ana fiil + {-mA} fiilden isim yapım eki” biçiminde formüle edilen yeterlilik kurulumu; Troki (Trakay) diyalektinde bünyesine *al-* yardımcı fiilini de katarak gerek olumlu gerekse olumsuz cümlelerde yeterlilik fonksiyonunu sağlamak için katmerli bir görünümle kullanılmaya devam etmektedir. Yani *bol-*; kendisinden önceki isimleşmiş fiil ile birleşerek yeni bir gramatikal işlev kazanmış; *al-* fiilinin baskın kullanımının da etkisiyle pekiştirme ihtiyacı ile bünyesine bu fiili de katarak karma görünümüne kavuşmuştur. *Bol-* fiili ile oluşmuş birleşik yapıların adlandırılması hususunda dilcilerin mutabık olmadığı bilinmekte; söz konusu yapılar “birleşik çekim” ya da “birleşik fiil”, “karmaşık fiil” gibi çeşitli başlıklar altında değerlendirilmektedir (Ayrıntılı bilgi için bkz.: Atay 3). Bu yazıda değinilen ve izine ilke kez Ermeni Kıpçak metinlerinde rastlanan “ana fiil + {-mA} fiilden isim yapım eki + bol- +[{-mA} olumsuzluk eki]+ zam/kip + şahıs eki” ya da “bol- + [{-mA} olumsuzluk eki]+ zam/kip + şahıs eki+ ana fiil + {-mA} fiilden isim yapım eki” yapısında ise; örneklerde de görüldüğü gibi *bol-* fiili esas anlamından sıyrılmakta; anlam bütünlüğü ise kendisinden önce gelen isimleşmiş fiil ile sağlanmaktadır. Bu yapının Ermeni Kıpçak metinlerinden farklı olarak Karay Türkçesinin Troki (Trakay) diyalektine tezahürü; tüm Kıpçak lehçelerinde yaygın kullanıma sahip *al-* ile devam etmesi şeklinde olmuştur ve bu değişiklik tarafımıza göre pekiştirme ihtiyacı olarak yorumlanmıştır. Karay Türkçesi ile ilgili yapılan çalışmalar içerisinde Musayev’in 1966 yılında yayımladığı *Karaimskiy Yazık* adlı makalesinin yeterlilik bahsinde “Karaimcede yeterlik görünüşündeki fiil örneğine dayanarak ‘-ebilmek, muktedir olmak’ anlamlı yeni bir fiil *bolal-* (*bol-a+al-*) doğmuştur” şeklinde bir açıklama mevcuttur (213). Musayev; *bol-* fiili ile yapılan bu yeterlilik kurulumuna ilişkin açıklamasında söz konusu kullanımın tarihî kaynağını oluşturan Ermeni Kıpçak metinlerindeki örneklere değinmemiştir. Yani, aslında kurulumun içerisinde yer alan ve *bolal-*’dan kimi zaman önce; kimi zaman ise sonra gelen {-mA} fiilden isim yapım eki ile öbekleşmiş bir ana fiilin varlığından söz edilmemiştir. Öztürk’ün 2015 yılındaki doktora tez çalışmasında ise Karay Türkçesinde ‘ihtimal dâhilinde olmak, olabilmek’ anlamlı yeni bir fiil *bolal-* (*bol-a+al-*) nın ortaya çıktığı ve bu ekin teşekkülü hususunda -(y)a- -l- < -(y)-a-l- görüşü aktarılmıştır. *Fiil + {-mA} + bol- / bol- + fiil + {-mA}* yapısının belki de zamanla daha az kullanılır hâle

gelmesiyle; tüm Kıpçak lehçelerinde daha yaygın kullanılan *al-* yardımcı fiilinin; pekiştirme ihtiyacı ile süreç içerisinde söz konusu kullanıma dâhil olduğu tarafımızın görüşüdür. Bu noktada *bol-* ve *al-* fiilleri arasında bir {-a} zarf-fiilinin varlığı muğlaktır.

Sonuç

1. Türkçenin tarihî dönemlerinde çeşitli eklerle öbekleşmiş bir ana fiilin ardından gelen *bol-* yardımcı fiili ile yeterlilik kurulumunun sağlandığı bilinmektedir.

2. Ermeni Kıpçak metinlerinde ise daha önce hiçbir tarihî metinde rastlanmamış *fiil + {-mA} + bol- / bol- + fiil + {-mA}* kurulumu tanıklanmıştır.

3. Hâlis Kıpçakçanın temsilcilerinden olan Ermeni Kıpçakçasına ait bu kullanım; Nogay, Kumuk, Kırım Tatar Türkçesi gibi modern Kıpçak lehçelerine birebir paralellikle sirayet etmiştir.

4. Ermeni Kıpçakçasının çağdaş varisi ve günümüze uzanan kolu olan Karay Türkçesinde ise söz konusu yapı; diğer modern Kıpçak lehçelerinden farklı olarak *al-* yeterlilik fiili ile bir arada kullanılmakta; katmerli bir görünüm sergilemektedir.

5. Bir ek ya da yapının yüklendiği görevin -zamanla- kullanımdan düşmesi ya da söz konusu fonksiyonunu yitirmesi mümkündür. *Fiil + {-mA} + bol- / bol- + fiil + {-mA}* “yeterlilik” kurulumuna müteakip, Karay Türkçesinde söz konusu sebeplerle tüm Kıpçak lehçelerinde yaygın olarak kullanılan *al-* fiili eklenmiş olmalıdır. Yani *fiil + {-mA} + bol- / bol- + fiil + {-mA}* kurulumunun yeterlilik işlevi; ancak *al-* ile birlikte kullanıldığında sağlanabilir izlenimini vermektedir.

6. Bu çalışmaya konu olan yeterlilik kurulumunun teşekkülü noktasında kesin bir yargıya varmak zor olarak gözükse de Ermeni Kıpçakçasında ilk kez tespit edilmiş bir yapının Karay Türkçesinde de tespiti her ikisi arasındaki bağı desteklemesi ve müştereklik oluşturan bir diğer husus olması bakımından önem arz etmektedir.

Kısaltmalar:

KV: Kamenets Vakayinamesi

TB: Töre Bitigi

KTD: Karay Türklerinin Dili (Troki Diyalekti)

KTD: Karaimische Texte Im Dialect von Troki

KAYNAKLAR

Ağca, Ferruh. “Maniheist ve Budist Türkçe Metinlerde Fiil + -mak + İyEk Bol-Yapısı Üzerine.” *Türk Bilig*, no. 14, 2007 ss. 3-21.

Akman Acungil, Fulya. “Ermeni Harfli Kıpçak Türkçesi Metinlerinde fiil + -mA+ bol-/bol- + fiil + -mA Yapısı ve Kiplik Anlamları.” *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, no. 17, 2015, ss. 121-134.

- Atay, Ayten. "Tarihî Türk Şivelerinde Bol- > Ol- Fiilinin İktidar ve İmkân Bildir-mesi Üzerine." *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, c. 6, no. 13, 2018, ss. 479-511.
- Çulha, Tülay. *Karaycanın Karşılaştırmalı Grameri Fonetik-Morfoloji (Kırım Ağzı Esasında)*. TDK Yayınları, 2019.
- Durgut, Hüseyin. "Tarihî Kıpçak Türkçesinden Çağdaş Karay Türkçesine: İsim Hâl Ekleri Bakımından Bir Karşılaştırma." *Uluslararası Türk Dünyası Kültür Araştırmaları Dergisi*, Mart 2016, ss. 25-35.
- Eckmann, János. *Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar*. TDK Yayınları, 2003.
- Erdal, Marcel. *A Grammar of Old Turkic*. Brill Publications, 2004.
- Gabain, Annemaire von. "Codex Cumanicus'un Dili." *Tarihî Türk Şiveleri*. Çeviren Mehmet Akalın, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1979, ss. 73-118
- Garkavets, Alexandr N. ve Ghairat Sapargaliev. *Töre Bitigi*. Desht-i-Qipchaq, 2003.
- Gülsevin, Selma. *Karay Türklerinin Dili (Troki Diyalekti)*. TDK Yayınları, 2020.
- Jankowski, Henryk. "On the language varieties of Karaims in the Crimea." *Studia Orientalia*, no. 95, 2003, ss. 109-130.
- Kasapoğlu Çengel, Hülya. "Ermeni Harfli Kıpçak Türkçesi." *Dil Araştırmaları*, no. 10, 2012, ss. 17-81.
- Kocaoğlu, Timur. *Karay, The Trakai Dialect*. Lincom, 2006.
- Korkmaz, Zeynep. "Türkiye Türkçesinde "İktidar" ve "İmkân" Gösteren Yardımcı Fiiller ve Gelişmeleri." *TDAY Belleten*, 1959, ss. 107-124.
- Kowalski, Tadeusz. *Karaimische Texte Im Dialect von Troki*. Nakledem Polskej Akademji Umiejetnosci, 1929.
- Musayev, K. M. (2002), "Karaim Türkçesi." Çeviren Mehmet Gültekin, *TÜBAR* c. XI, 2002 Bahar, ss. 197-230.
- Öztürk, Abdülkadir. *Karay Türkçesinin Tarihî ve Çağdaş Kıpçak Türkçesiyle Karşılaştırmalı Söz Varlığı-Fiil*. 2015. Erciyes Ü, Doktora tezi.
- Öztürk, Abdülkadir. "Kuman, Ermeni Harfli Kıpçak ve Karay Türkçelerinin Ortak Söz Varlığı Üzerine." *Karadeniz Araştırmaları*, c. XVI, no. 61, 2019, ss. 78-92.
- Pritsak, Omeljan. "Ermeni Kıpçakçası". *Tarihî Türk Şiveleri*. Çeviren Mehmet Akalın, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1979, ss. 131-140.
- Schütz, Edmond. *An Armeno-Kipchak Chronicle on the Polish-Turkish wars in 1620-1621*. Akadémiai Kiado, 1968.
- Yuldoşev, A. A. *Analițiçeskie Formı Glagola v Tyurkskih Yazıkah*, İzdatelsvo Nauka, 1965.